

Samfunnsodontologisk forum, Vest-Agder, 9.-11. juni, 2015;

Preget av stortingsvedtak

Samfunnsodontologisk forum åpnet samtidig med at Stortinget vedtok flytting av tannhelsetjenesten fra fylkes- til kommunalt nivå. Vedtaket var ikke før gjort kjent, før det ble mye snakk om en mulig omkamp.

Det blir ikke riktig å si at stemningen steg blant de rundt 200, i all hovedsak offentlig ansatte, deltakerne på Samfunnsodontologisk forum da stortingsvedtaket var en kjensgjerning. Oppgitthet er en riktig beskrivelse av det som kom til uttrykk:

– Hvordan kunne dette skje, uten en grundig utredning, var gjennomgangsspørsmålet? Etterfulgt av:

– Hvordan henger det sammen at en ønsker større fagmiljøer, slik argumentasjonen for kommunereformen sier, og samtidig går inn for å pulverisere tann-

helsetjenesten som i dag består av store solide fagmiljøer?

Det passet fint at fylkesmannen i Aust-Agder, Øystein Djupedal, kom og satte vedtaket om flytting av tannhelsetjenesten inn i en større sammenheng, det vil si kommunereformen, selv om det nok ikke var ukjent for noen at det er dette saken dreier seg om.

Regjeringen gikk til valg på kommunereformen. Og målet er at det skal skje i løpet av én stortingsperiode. Det er ambisiøst.

– Kommunereformen, som det ble enighet om våren 2014, reverseres ikke, sa Djupedal videre. Den er det stort flertall for, slik det må være i slike saker. En kommunereform blir ikke vedtatt hvis ikke både Høyre og Arbeiderpartiet er med.

– Når det gjelder gjennomføringen av den, og tidsperspektivet kan imidlertid mye skje. Den kan komme til å koke bort i kålen, sa Djupedal. Arbeiderpartiet er ikke så mye med på den at den oppleves som deres reform, og kommunereformen er heller ikke noe folkekrav. Dette er ren politikk, sa Djupedal.

Så kom han til vedtaket om å flytte tannhelsetjenesten:

– For å gjennomføre en kommunereform kan en ikke bare si at en skal få en bedring i de eksisterende tjenestene og oppgavene kommunene har ansvar for i dag. Det må komme noe nytt. Og det eneste nye det var mulig å få flertall for er tannhelsetjenesten.

– Kommunene leverer godt, ingen leverer bedre velferd enn norske kommuner, og de er klare for flere oppgaver, var Djupedals videre påstand.

Det var for øvrig Stortingsmelding 14 (2014–2015) Kommunereformen – nye oppgaver til større kommuner, som kom før påske som ble behandlet i Stortinget 9. juni. Og det var her det ble klart at det eneste man klarte å bli enige om er flytting av tannhelsetjenesten. Dette er altså det eneste som ble

vedtatt 9. juni. Og Arbeiderpartiet stemte imot. Dette er derfor ikke en solid flertallsavgjørelse, slik avgjørelsen om kommunereformen er. Det er et spinkelt flertall bak vedtaket og derfor er det litt i spill, sa Djupedal, og minnet om at vi står foran et valg til høsten.

– Regjeringen skal etter planen lansere sitt kommunereformresultat våren 2017. Fire år er kort tid, og frivillighet er vanskelig i en så kort tidshorison. Til sammenligning brukte man 20 år ved forrige kommunereform. Egentlig er reformen i det blå, sa Djupedal, og ga uttrykk for at det må komme varianter av tvang.

– Norge har 428 kommuner i dag. Grensene er basert på fornuft fra en annen tid. Kommunikasjonsmåtene er annerledes i dag, og derfor er det fornuftig med en reform, slik regjeringen har foreslått. Samtidig vil kommunereformen bli mest effektiv og ha størst effekt rundt de største byene, sa Djupedal og gjentok at det er veldig sannsynlig at det koker bort i kålen, det meste.

– Perspektivet for våren 2017 er at fylkeskommunen består, og kanskje ikke tannhelsetjenesten går over likevel? Siden Arbeiderpartiet ikke er med. – Samtidig, sa Djupedal: Et politisk flertallsvedtak er et politisk flertallsvedtak, inntil.

Og dermed var det åpnet for spørsmål fra salen.

Kompetansesenterleder i Stavanger, Audun Magne Kloster, sa han var svært glad for Djupedals tanker om en mulig omkamp eller reversering av flyttevedtaket og ville gjerne vite hva NTF ville foreta seg nå. Selv mente han det er en god idé å jobbe for både det ende og det andre.

Lederen av Tannpleierforeningen (NTpF) Hilde Aga, stemte i med at det er gjort for dårlig forarbeid, fra politikerens side. Både NTF og NTpF har gjort mye, mente hun – og sa at 19 ulike

Fylkesmann i Aust-Agder, Øystein Djupedal, satte flytting av tannhelsetjenesten inn i kommunereformsammenheng, og sa langt på vei at vedtaket kan reverseres. Foto: Aust-Agder fylkeskommune.

tannhelsetjenester er en stor nok utfordring.

Flere tok ordet og sa at de vil ha omkamp. Dette er veldig dumt, ble det sagt. Og at man er redd for at byråkratiet vil vokse. Hvordan går det da, med pasienten som skal være i sentrum?

Lederen av fylkestannlegenes arbeidsutvalg, Peter Marstrander som er fylkestannlege i Troms, uttrykte sin bekymring i et innlegg om utfordringene ved et skifte av forvaltningsnivå – og brukte metaforer fra eventyrverdenen der statsråd Jan Tore Sanner fikk rollen som Alice i Wonderland, mens Den offentlige tannhelsetjenesten var Humpty Dumpty.

Helse- og sosialdirektør Wenche Pedersen Dehli i Kristiansand kommune ønsket på sin side tannhelsetjenesten hjertelig velkommen til Kristiansand kommune. Hun viste til mulige gevinster innenfor IKT, tverrfaglighet og koordinerte tjenester innen forebygging og helsefremming. – Tannlegene er høyt utdannede flinke folk, og jeg håper at dere også gleder dere til å komme til kommunen – og få flere å diskutere med enn bare dere selv, sa Pedersen.

NTF forholder seg til vedtaket

NTFs president Camilla Hansen Steinum sa at hun er redd for å sitte rolig og vente på omkamp. Hennes budskap er at NTF vil arbeide for å finne gode løsninger i forhold til vedtaket om flytting til kommunen. Hun viste også til råd fra foreningens rådgivere, som klart sier at dette er et vedtak som en må forholde seg til og at det ikke er noen grunn til å tro at det blir noen reversering eller omkamp. Om prosessen frem mot vedtaket sa Steinum at hun er kritisk. Om talen av tannhelsetjenesten i stortingsmeldingen er tynn. Konsekvensene av en flytting til kommunenivå er ikke utredet. Vedtaket baserer seg på en forestilling om at tannhelsetjenesten er lett å flytte, avsluttet Steinum.

Rolig runde om kompetansesentrene

Etter, og midt i en periode med my debatt om Tannhelsetjenestens kompetansesentre (kjent som Tk-ene eller RO-Kene, det vil si regionale odontologiske kompetansesentre) var de også på programmet ved årets samfunnsodontologiske forum.

Hildur Søhoel fra Helsedirektoratet innledet om: Kompetansesentrene –

hvor kom ideen fra, hvor er vi nå og hvor vil vi?

Fylkestannlegen i Aust-Agder, Jan Ask, presenterte deretter Tk Sør, mens Elisabeth Camling som er leder av TkNN i Tromsø og Ellen Berggreen som leder TK Vest/Hordaland i Bergen presenterte situasjonen, aktivitetene og planene ved hvert sitt senter. Sist ut fra sentrenes side var direktør for Tannhelsetjenestens kompetansesenter Øst, Hilde Vogt Toven.

Omtrent på samme tid besluttet man i Oslo å trekke seg ut av samarbeidet med Tk Øst, i forbindelse med behandlingen av revidert budsjett. Det vil si at Oslo oppfyller sine økonomiske forpliktelser i ett oppsigelsesår frem til 1. juli 2016, på samme måte som Akershus har oppfylt sine inntil de er helt ute fra og med oktober i år – etter at de besluttet å trekke seg ut i fjor høst.

Presentasjonene til de ulike kompetansesentrene kan leses på nettstedet til Vest-Agder fylkeskommune (<http://www.vaf.no/tjenester/tannhelse/forum-2015/>) Der ligger også de andre presentasjonene fra forumet.

Til å avrunde runden om kompetansesentrene hadde arrangøren invitert dekan Pål Barkvoll ved Det odontologiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Hans hovedbudskap var at det er universitets- og høyskolesektoren som skal utdanne fremtidens tannhelsepersonell. Han uttrykte samtidig at han er glad for desentralisert spesialistutdanning. – Samtidig er det litt underlig at det skal

skje på Majorstuen, la han til. For øvrig var formen langt mildere enn det vi har sett i debatten om kompetansesentrene tidligere i år. Barkvoll sa videre at forskning ikke er noe man pusler med for seg selv i små fragmenterte miljøer, og at fylkeskommunen slik han kjenner den ikke har forskererfaring. Det har imidlertid universitetene.

De som trenger hjelp

Fredag 11. juni kom Anne Rønneberg og satte søkelyset på en sårbar pasientgruppe. Brukerne av tannhelsetjenesten. De man er til for, enten man fylkeskommunal eller kommunal. De som ikke skal bli skadelidende uansett hva som måtte skje av administrative forandringer.

Vi snakker om barna – de barna som ikke har det bra og som trenger å bli sett, for å få hjelp.

Tannhelsetjenestens rolle i forhold til barn som trenger å bli oppdaget og varslet for, for å få hjelp er lenge blitt påpekt. I Norge har barneombudet understreket viktigheten av tannhelsepersonells våkenhet og handlekraft. I Norge vet vi at to tredeler av skader på barn som følge av fysisk mishandling er i hode-, hals- og nakkeregionen. På landsbasis er det mellom 1 000 og 1 500 barn som lider under alvorlig fysisk mishandling – og mellom fem og ti barn dør hvert år som følge av denne fysiske mishandlingen.

Tannleger melder fra om 500 overgrep årlig. Vestfold er det fylket som sender flest meldinger. Dette er antage-

Bak fra venstre: Dekan ved Oslo-fakultetet Pål Barkvoll sammen med kompetansesenterlederne Ellen Berggreen (TkVest-Hordaland) og Elisabeth Camling (TkNN). Foran fra venstre: Hildur Søhoel fra Helsedirektoratet og direktør ved Tk Øst, Hilde Vogt Toven.

Det var solskinnsdager under Samfunnsodontologisk forum i Kristiansand og mange tok seg en tur ut i pausene.

lig som følge av saken med Christoffer Gjerstad Kihle (8) som døde som følge av mishandling av sin stefar.

– Vi har en Christoffer i alle fylker, sa Anne Rønneberg, og viste begynnelsen av en sterk tegnefilm som heter «Sinna mann».

– Husk at helsepersonell har et selvstendig ansvar for å melde, minnet Anne Rønneberg på. Hun opplyste at det finnes en håndbok for helsepersonell, til bruk ved mistanke om fysisk barnemishandling. Og en veileder er under utarbeidelse.

– Trenger vi veiledere, spurte Rønneberg?

– Ja, svarte hun selv. Hvis det finnes veiledere eller guidelines rapporteres det mer, viser en svensk undersøkelse.

Og så minnet Anne Rønneberg oss om at det handler om livet. Repetitive negative opplevelser fører til sykdom og korte liv.

– Spør! Hva har skjedd? Og sjekk svarene. Stemmer det vi får vite? Tror

vi på det de voksne sier om det vi lurer på når det gjelder barna deres. Er det samsvar mellom kart og terreng?

Tannlegens stress

Anne Rønneberg hadde en ting til på programmet: En spørreundersøkelse som ble gjennomført i 2013, med utgangspunkt i kjensgjerningen at det er krevende å jobbe med barn.

– Barn er barn. De kan være urolige. De kan ha med seg krevende medfølgende voksne. Det er teknisk utfordrende å jobbe med barn.

Undersøkelsen viser at 69 prosent av de som jobber med barn er kvinner. Herav følger at 31 prosent er menn. 74 prosent er utdannet i Norge, 22 prosent i EU, 3 prosent utenfor EU. De fleste jobber 80 prosent av arbeidstiden sin med barn og unge.

63 prosent oppgir at de ikke opplever stress, mens 47 prosent opplever stress. (Dette blir 110 prosent til sammen, noe som ikke så godt kan forklares.)

Selvopplevd stress øker ved behandling av de yngste barna. Mindre enn ti års yrkeserfaring samvarierer med opplysning om at det er vanskelig med fyllingsterapi. Undersøkelsen avdekker også at det gis mindre lokalbedøvelse og utføres mindre sedasjon på barn under ti år enn på dem som er eldre. Det kan være et paradoks. Undersøkelsen konkluderer med at det er behov for mer undervisning på dette feltet i grunnutdanningen av tannleger.

Når tannlegene skulle si hva de selv synes om å gå til tannlegen svarte 58 prosent at de er ubekymret, 38 prosent liker det ikke eller sier at det er ubehagelig, veldig redd eller veldig ubehagelig sier fire prosent. Livredde er det imidlertid ingen av de spurte tannlegene som sier at de er.

Ellen Beate Dyvi
Foto: Kristin Aksnes